

Manuskript til bestyrelsens mundtlige beretning på Friluftsrådets generalforsamling 30. april 2019

Det talte ord gælder!

Det er dejligt at være samlet her igen.
Og det er nu 16. gang, at jeg står her og skal aflægge den mundtlige beretning!
Og det er sidste gang!

Når jeg synes, at det er dejligt, skyldes det, at vi samler jer, fordi vi har noget til fælles.

- Glæden ved friluftslivet, uanset hvordan vi så dyrker det.
- Glæden ved at være ude i Danmarks natur
- og interessen i, at alle kan få lov at være der og nyde den.

Vi kan være uenige, diskutere højlydt og gå hinanden på klingen.
Og på nerverne måske også nogle gange.

Men når alt kommer til alt, er der større trusler mod natur og friluftsliv, end alle de andre, der også godt kan lide at være derude.

Derfor giver det meget mening, at vi finder sammen og gør fælles front for at sikre friluftslivets interesser.
Jeg vil sige jer stor tak, fordi I deltager i det fællesskab, ikke bare i dag, men også resten af året,

- når vi mødes ude i kredsene,
- til medlemsmøder,
- i den daglige dialog og i mange andre sammenhænge.

Sammen står vi stærkere, når vi skal tale friluftslivets sag.

Og når jeg kigger tilbage på året, der er gået, så har det været rigtig vigtigt, at den stemme råber højt og bliver hørt.

Denne gang er det jo sidste gang, jeg aflægger beretning her.

Derfor vil jeg nok også lige kaste et blik lidt længere tilbage end lige det seneste år – uden at det dog bliver sådan et langt historisk efterskrift!

Rollen som paraply styrkes

Det har været vigtigt for bestyrelsen i det forgangne år at arbejde med rollen som paraply.

Bestyrelsen formulerede et tema i vores arbejdsplan (den der hedder fokus for Friluftsrådet 2020):

- vi skal arbejde for at sikre gode skabe rammer for friluftsföreningernes arbejde og udvikling – både de økonomiske rammer og de organisatoriske.

For en paraplyorganisation er det her med at sætte nye projekter i søen altid en balancegang,

- For: skal alle medlemmer kunne se sig selv i det, Friluftsrådet laver?
- Hvor tæt på *kernen* skal projekterne være?
 - Hvis de er FOR tæt på kernen, går de så ind over det, der er primærorganisationernes opgave?
 - Og er de for langt væk – er det så overhovedet noget, der giver medlemsorganisationerne en værdi?

Med det afsæt har vi i årets løb arbejdet på nye projekter, der har haft fokus på at gavne medlemsorganisationerne og give jer en platform for at lave aktiviteter og udvikle noget nyt.

Det er for eksempel projektet Sund i Naturen, hvor foreningerne har en vigtig rolle.

Det er Naturmødet, naturens folkemøde i Hirtshals, om et par uger, hvor 12-14 medlemsorganisationer er med i et fælles "Friluftslivets Telt". Her går vi sammen og sætter et stærkt aftryk på naturdagsordenen.

Jeg tænker selvfølgelig også på det store projekt i samarbejde med DR. Vi har benævnt det "Naturens år" men nu har det fået navnet: "Vores Natur".

I er inviteret med til at lave aktiviteter, der får folk op af sofaen og ud i naturen.

Der går vi sammen om at vise danskerne, hvor meget naturen har at byde på.

Med det vi laver, vil vi gerne samle os endnu mere, og støtte op om det I laver.

Det håber vi, I tager positivt imod.

I starten af året uddelte vi også 2,4 millioner fra en ny pulje, nemlig Lokalforeningspuljen, der består af penge fra en ny ordning om spillehalsmidlerne. Penge gik til 59 lokalforeninger, og det fortsætter vi med de kommende år.

Udlodningsmidler

Det bringer mig hen til en vigtig opgave, som bestyrelsen har brugt meget tid på de seneste år – nemlig opgaven med at sikre, at der er noget, der hedder Udlodningsmidler til Friluftsliv og, at der er penge i kassen til udvikling af friluftslivet – også om fem år.

Den opgave er der ingen, der hjælper os med. Der er ingen, vi kan stå på skuldrene af eller læne os op ad heller ikke når den lov skal evalueres om nogle år.

For alle vores venner har deres på det tørre ved at være i pulje 1, mens en stor del af de midler vi får – nemlig dem vi bruger til at imødekomme ansøgninger om projektstøtte – er i gruppe 3, hvis størrelse afhænger af, hvad der bliver tilbage når alle andre har fået deres prisregulerede andel!

Vi synes, vi blev ramt hårdt af den nye lov om udlodningsmidler.

Konsekvensen er, at det er umuligt at sige fra år til år, hvor mange penge vi får.

I år ser det fornuftigt ud, men når det er så uforudsigeligt, er det svært at planlægge, hvordan midlerne bruges, så de får størst mulig effekt.

Vi har igennem årene støttet 1766 shelters, 800 bålhytter, knapt 1000 infotavler og 450 broer til forskellige formål. Det har selvfølgelig en rigtig stor værdi at sætte sheltere op over hele landet, og det har uden tvivl en del af æren for, at det er så populært at sove ude i naturen. Og vi ville ikke være de mange faciliteter foruden.

Men vi må bare konstatere, at det vi troede var vores styrke, nemlig at give små tilskud til det demokratiske foreningsliv, understøtte de lokale ildsjæle og få "de tusind blomster" til at springe ud – det har ikke nogen særlig politisk opmærksomhed.

Så vi er meget opmærksomme på at sikre fundamentet for Udlodningsmidlerne ved, at politikerne kender os og ser en værdi i det, som vi støtter og er med til at udvikle.

Det arbejde har bestyrelsen og især udlodningsudvalget haft fokus på.

Samtidig er der kommet flere fonde på banen inden for naturforståelse og friluftsliv – og det skal vi bare være rigtig glade for. For de har rigtig mange penge – som vi slet ikke kan matche: Så Dem skal I søge!

For Udlodningsmidler til Friluftsliv vil det få den betydning, at tilskud fremover vil blive givet til særligt fokuserede eller større strategiske indsatser.

Vi har støttet nok bålhytter og fugletårne. Nu skal det hele bindes bedre sammen og vi skal prioritere det, der giver mest samlet værdi for udviklingen af friluftslivet.

Noget af det, som andre fonde ikke giver til, men som gør en stor forskel. Og som måske kan give nye ideer og metoder, som kan danne grundlag for jeres ansøgninger til fondene.

Nu er I advaret, der vil være større fokus på udvikling og effekt fremover. Det skal gøre størst mulig forskel.

Friluftsliv for de uorganiserede

Selvom vi styrker rollen som paraplyorganisation og samler foreningerne, skal vi dog ikke glemme, at vi også varetager den generelle befolknings friluftsanserter.

Hvis vi alene varetager de organiseredes – foreningernes - interesser, får vi nemlig problemer! De enkelte foreninger interesser harmonerer ikke nødvendigvis – ja undertiden er de modstridende – f.eks. synes DOF måske ikke det samme om sejlads som Kano og kajak forbundet.

Hvad skal Friluftsrådets så mene: vi skal naturligvis skabe dialog så der bliver skabt løsninger, som skaber rum for, at vi alle kan være her – og det er også løsninger, der tilgodeser den almene befolknings friluftsanserter – uanset om de er medlemmer i den ene eller anden friluftsanserter, eller de slet ikke er medlemmer nogen steder.

Desuden dyrker en masse af os organiserede også andet friluftsliv, end lige det, vi laver i de foreninger, der organiserer os!

- Sejleren, der er medlem af sejlorganisationer, går i land og er pludselig uorganiseret vandrør,
- den organiserede lystfisker cykler igennem skoven med sin fiskestang,
- spejderen sejler i kano og man kunne blive ved.

Vi er også ganske almindelige danskere, der vil have lov til at opleve naturen på hver vores måde – om det så er en løbetur i skoven torsdag aften eller en gåtur en lørdag eftermiddag.

Der er store grupper af friluftsansertere, der ikke er organiseret: kun en tredjedel af kano- og kajakroerne er medlem af en forening og for orienteringsløbere er det kun 16 % af udøverne, der er medlem. Det siger sig selv at for cyklister, løbere og vandrere er tallet endnu lavere.

Derfor er der mange gode grunde til at bruge den almene befolkning som løftestang til at sætte friluftslivet på dagsordenen! Og der er ikke nogen modsætning mellem at være danskernes og foreningernes interessevaretager, når det drejer sig om friluftsliv.

Adgang

En af de dagsordner, der i hvert fald samler os, er, at vi ønsker gode muligheder for at komme ud i naturen. Flere sager i årets løb, som de lokale friluftsråd har ført, viser hvor vigtigt det er at blive ved at argumentere for adgang - både for organiseret aktivitet og for den uorganiserede borger.

Og det gælder også de tilfælde, hvor vi har lovlig adgang, men hvor lodsejere lægger hindringer i vejen, eller på anden måde søger at forhindre adgang.

Det er vigtigt for vores sag, at andre også kan se problemets omfang:

– mange tror måske det bare lige er en nedlagt sti eller et skilt lige der, hvor de bor, og ser det ikke som et politisk spørgsmål. Snarere bare som uheldige lokale omstændigheder.

Derfor har vi også brugt kræfter på at dokumentere omfanget af barrierer for adgang.

Vi har kortlagt i områder i 31 kommuner:

- Hvordan og hvor ofte forhindres folk i at komme ud i naturen,
- og vi har gennemført en aktindsigtsundersøgelse blandt alle kommuner i deres sager med nedlæggelse af veje og stier der har rekreativ værdi.

De foreløbige resultater af kortlægningen af barriererne viser,

- at I de undersøgte områder er der observeret i gennemsnit 3 barrierer pr. Km² og,
- at det 3 ud af 4 gange er skilte, der stopper folk.
 - Halvdelen af disse skilte forbyder færdsel eller bestemte aktiviteter
 - *eller* de skaber tvivl om man må fortsætte.

Undersøgelsens resultater bliver offentliggjort inden for den næste måned, og kan dokumentere problemets omfang.

Ligeså vigtigt kan de bruges til at pege på, hvor vi skal sætte ind for at sikre adgangen.

Med kampagnen Oplev Mere brug naturen har vi de seneste to år sat fokus på at oplyse folk om reglerne og mulighederne – mange ved slet ikke, hvad de har ret til og så går de glip af naturoplevelser. Det er en skam.

Den kampagne har godt 20 af jer medlemsorganisationer bidraget til at formidle ud. Tak for det.

Sammen er vi nået langt ud til folk:

- Næsten hver fjerde dansker har set noget om adgangsregler i naturen i medierne,
- og 17 % af hele befolkningen har lagt mærke til kampagnen – flest af dem på de sociale medier. Her har der oveni købet været livlig debat og rigtig mange er blevet opmærksomme på vigtigheden af at sikre adgang til natur.

Med dokumentation for problemet i hånden og mange mennesker i ryggen kan vi pege på løsninger på politisk niveau.

Det gør vi også. Vi udvikler nye ideer og initiativer, der skal give folk bedre adgang.

Det hele er ikke løftede pegefingre og påvirkning af de lovmæssige rammer.

Vi har i den seneste uge set eksempler på at politiske partier melder ud om ønsker til adgang.

F.eks har både alternativet og Enhedslisten meldt ud, at de ønsker allemandsret!

Vi er naturligvis rigtig glade for at der interesse for at sikre, at danskerne kan komme ud i naturen!

Vidner jo om, at det er mere populært og at der er stigende pres på naturen – f.eks. for at få mulighed for at overnatte i naturen.

Vi er dog ikke sikre på at allemandsretten er den bedste løsning i vores land. – der er tæt bebygget og opdyrket – det vil give mange konflikter. Allemandsretten bygger jo på at alt er tilladt medmindre det er forbudt – mens det er modsat i Danmark.

Og vi er bange for at dette vil give mange konflikter og at meget vil så bare blive forbudt! Og så er vi måske lige vidt:

Vi har andre forslag der kan forbedre adgangsmulighederne:

- Først og fremmest gør reglerne mere enkle.
- Samme regler for private som for offentlige skove: det betyder ikke at man må slå telt op alle steder men det bør være således, at man kan opholde sig i private skove også efter solnedgang. Husk $\frac{3}{4}$ af alle skove er private.
- Vi ønsker også færdsel langs ledelinier i landskabet.
- Vi ønsker mere bynær skov.
- Vi har også et ønske om at man øremærker 5% af midlerne til naturgenopretning m.v. til at forbedre adgangsfaciliteterne og oplevelsesmulighederne (stier o.s.v) så befolkningen får mulighed for at opleve den naturgenopretning og ny natur de betaler for.

Den forestående valgkamp er jo en anledning til at diskutere og sætte fokus på befolkningens adgangsmuligheder og her vil vi fremføre Friluftsrådets ønsker. Vi er glade for interessen og for at det giver muligheder for og anledning til at diskutere og sætte fokus på befolkningens adgangsmuligheder som i disse år er under voldsom pres.

Sidste år beskrev jeg her en drøm om et netværk af rekreative stier og ruter.

Den drøm lever endnu, og ikke bare som en drøm.

Vi er gået videre med at undersøge behov og muligheder for fremtidens stier og ruter.

Vi møder stor interesse for det fra jer og mange andre aktører inden for natur, friluftsliv og turisme. Så det har vores opmærksomhed.

Det er nemlig helt afgørende for os, at den politiske opmærksomhed på natur også sikrer befolkningens mulighed for rekreative oplevelser; at det ikke alene bliver et anliggende for enighed mellem produktions- og biodiversitets-interesser.

Folk skal simpelthen opleve, at de får mere natur for skattekrone.

Det bliver jo under alle omstændigheder fællesskabet, der skal betale for mere natur. Derfor skal vi som samfund også investere i at befolkningen har gode muligheder for at komme ud i naturen og opleve den.

Det gælder også på havet, vores blå vildmark som vi gerne kalder den. Her ser vi også, at planlægningen kun tager hensyn til produktion og eventuelt en smule til natur og miljø, men de rekreative interesser, de overses fuldstændig. På trods af, at vi ved hvor stor betydning havet har for folks friluftsliv. Det er også et område, hvor vi samler jer og råber op og forsøger at få indflydelse i det omfang nogen vil lytte til os.

Sundhed

Det med dokumentation af problem og effekter: det gælder i høj grad også på sundhedsområdet.

Vi bruger effekterne på den fysiske og mentale sundhed som argument for mere friluftsliv, og derfor skal vi selvfølgelig også vide, at det virker – og hvad der virker for hvem og under hvilke forudsætninger.

Det er vi godt i gang med at gennem projektet Sund i Naturen.

Samtidig udvikler vi modeller for, hvordan kommuner og foreninger kan gå sammen om at give borgere friluftsliv på recept.

Det arbejde vil vi gerne styrke de kommende år.

Vores projekt er blevet taget helt utroligt godt imod af dem, der arbejder på det sundhedsmæssige område og vi får stor ros af kommunerne for indsatsen.

Vi har rent faktisk noget at komme med som indspil på den sundhedspolitiske dagsorden.

Og vi er overbevist om, at det styrker rammerne for friluftslivet på sigt *OG* sikrer, at friluftsliv rent faktisk bliver for alle.

- Også dem der er syge af angst og depression,
- har kroniske lidelser,
- Bevægelseshandicap
- eller ikke kan overskue at komme ud af døren og indgå i fællesskaber.

De mennesker har mindst lige så meget fortjent at komme ud i naturen, men de skal have hjælp til det.

Det får de, når vi bygger bro mellem kommunerne og foreningerne.

Det kræver noget af dem, der frivilligt laver aktiviteter i foreningerne, men jeg synes, det er et ansvar og en opgave, vi bør tage.

Politisk fokus på natur

Den usædvanligt tørre sommer sidste år har betydet en slags "klimavækkelse". Den gav et fingerpeg om, hvilke klimaforandringer vi kan forvente, og det fik en del til at vågne op – med interesse for klima, miljø og natur til følge.

Inden længe er der valgkamp og lige pludseligt kæmper folketingets partier om at være de mest grønne og tage initiativer til gavn for naturen. Og lige i det tilfælde er der altså tale om årtiers tørke og ikke bare en enkelt sommers manglende regnvand.

Fra politisk side er der vist desværre mest tale om lånte fjer eller – kunne man kalde det - pyntegrønt. Det virker ikke til at de grønne ambitioner kommer helt fra hjertet, og de når heller ikke helt op til hovedet, når der træffes beslutninger. Regeringen fik pludselig travlt med at gennemføre og synliggøre små naturindsatser og urørt skov og vild natur er nærmest blevet modeord, alle partier skal sige.

Der kom ganske vist en tørkepakke til landbruget. Den omfattede også jordfordeling, og det kan gavne natur og friluftsliv på sigt.

Men når man samtidig laver infrastrukturplaner med motorveje uden miljøberegninger og lader kommunerne bebygge naturområder i kystnærhedszonen, der ellers skulle være omfattet af særlig beskyttelse, ja, så er det ikke naturen der har første prioritet, er jeg nødt til at sige.

Der bliver diskuteret forvaltningsinstrumenter som urørt skov og de såkaldte store græssere, der skal sættes ud for at fremme naturlige processer. Som sagt er det glædeligt med fokus på, at vi skal have mere og bedre natur i Danmark. Men det kan også give udfordringer for friluftslivet, hvis hensynet hertil ikke bliver tænkt ind i de konkrete planer.

Bestyrelsen har set dette som en anledning til at skærpe vores synspunkter på, hvad vi mener om samspil mellem natur og friluftsliv. Det sker i et udvalg under bestyrelsen, der er gået i gang med at tegne stregerne til en naturpolitik, der forholder sig til aktuelle og generelle emner på naturområdet.

Vi har brug for et fundament at stå på, når vi fremfører konkrete holdninger.

En sådan naturpolitik vil blive et vigtigt redskab og pejlemærke for såvel medlemsorganisationer og kredsene, som jo arbejder med de konkrete initiativer lokalt. I vil som medlemsorganisationer naturligvis blive inddraget i arbejdet, når udvalget er kommet lidt længere. Der er lavet en procesplan, som I hører nærmere om.

Det er sådan at, globale klimaproblemer og grøn omstilling af erhvervslivet kan nok godt blive lidt abstrakt for det enkelte menneske, men den lokale natur og muligheder for friluftsliv uden for hoveddøren er også en del af en grøn omstilling, og det er noget man kan forholde sig til. Det ser jeg som en mulighed for alle os – naturinteressen vokser og friluftslivet bliver mere og mere populært. Vi skal sikre, at der er plads til alle og at det foregår på et bæredygtigt grundlag.

Verdensmål

Det fokus ligger godt i tråd med et andet vigtigt felt som Friluftsrådet er i gang med at forholde sig til: nemlig FNs 17 verdensmål. Dem kan og skal man ikke komme udenom.

Der er det særlige ved verdensmålene, at man ikke bare kan vælge et og gøre noget der. Bare lige krads lidt i overfladen og sige man gør noget for mål 5 eller 17. Man er også nødt til at se, om det man gør påvirker andre mål negativt. Og man er nødt til at tage hele turen rundt mellem målene, når man træffer nogle valg.

Et eksempel er Friluftsrådets holdning til vindmøller i landskabet: Vi vil gerne sikre miljø og bæredygtighed, men ikke have vindmøller og solceller i landskabet. Vi må spørge os selv: Er det en farbar vej? Verdensmålene fordrer at vi også gøre noget andet, der hvor det gør lidt ondt og hvor vi i vores verden må lide afsavn. Ellers er det ikke bæredygtigt.

Vi bidrager meget synligt med vores arbejde med Eco-Schools, de grønne skoler i Afrika. Her arbejder vi målrettet med kvalitetsuddannelse, men det har stærk indflydelse på målet om ligestilling mellem kønnene – der er mange flere piger der gennemfører uddannelsen på vores Eco-schools end andre skoler – men det har også afledte effekter på livet på land, bæredygtig fødevarerproduktion og flere andre mål. Men det skal også gælde det, vi gør herhjemme, det vi selv kan forhold os til i vores hverdag.

I bestyrelsen har vi haft oplæg om verdensmålene og diskuteret forskellige veje frem. Først og fremmest har vi sat gang i en kortlægning af, hvordan vi arbejder nu med de forskellige mål og så vil vi også invitere til erfaringsudveksling med jer efter sommerferien.

Friluftsrådets udvikling

Som sagt er det i dag sidste gang, at jeg holder formandens beretning i Friluftsrådet.

Efter 16 år som formand og før det 6 år i bestyrelsen, er det tid til at lade nye kræfter komme til.

Der har været store oplevelser gennem årene. Blandt andet tilblivelsen af nationalparkerne, som Friluftsrådet spillede en aktiv rolle i. Og Danske Naturparker, hvor der hvert år kommer nye til. Der mener jeg, vi har været med til at skabe en reel forandring. Og det er i en periode, hvor jeg ikke synes, at Friluftsrådets sag har haft politisk medvind på cykelstierne! Auken Det er måske ved at vende – håbe at den nye formand og kommende bestyrelse får mere politisk medvind.

Friluftsrådet er en anden organisation nu end dengang. Den er blevet trimmet og mere målrettet. Det ligger i tiden. Man skal fokusere skarpt for at ramme plet på det, mål man har. Hvor vi før i tiden greb de

muligheder, der opstod, så kræves der nu strategi, bevidst kommunikation, stærkere analyser og mere viden. Det er vi godt på vej imod. Mit ønske er at den udvikling fortsætter, og at Friluftsrådet bliver det helt naturlige samlingspunkt for alle der vil noget inden for friluftsliv. Friluftsrådet skal være dem, der samler, udvikler og mobiliserer – dem, der har indflydelse og kommer med konstruktive løsninger til gavn for friluftslivet både nationalt og lokalt.

Der er stadig udfordringer og masser af vigtige opgaver at tage fat på.

Lokal struktur

En af de opgaver er udviklingen af den lokale struktur, de lokale kredse. Jeg har været med til at lave den om én gang, så den svarede på den tids udfordringer, nemlig efter kommunalreformen, hvor vi etablerede kredsene.

Men det er nødvendigt igen. Bestyrelsen har de seneste år arbejdet på analyser og modeller for en nytænkning af den lokale struktur.

Vi har sat gang i et forsøgsprojekt, der skal åbne de lokale friluftsråd for flere aktive mennesker.

Der har været meget debat og mange bekymringer om det i kredse og medlemsorganisationer:

- hvad med det demokratiske,
- hvordan sikrer vi, at vi kan kontrollere Friluftsrådets stemme udadtil,
- hvem kan være med
- og hvad hvis de ikke mener det samme som os?

Det er dejligt I bidrager med jeres meninger om det, fordi det vidner om engagement.

Målet er en struktur, der fremmer aktivister og dem, der vil noget aktivt.

Det har vi brug for, for størstedelen af de beslutninger, der vedrører vores område, de træffes eller implementeres ude i kommunerne.

Derfor skal vi være langt mere aktive og stærkere som interessevaretager lokalt. Og det skal ske på vegne af de lokalforeninger vores medlemsorganisationer har i området – og ikke på vegne af de nationale organisationer.

Det er en decentralisering – men naturligvis med bistand fra det nationale niveau.

Det skal afspejles i strukturen, men det er ikke nok – det må også afspejles i kulturen – alle os der er her, har en opgave med at det lykkes: enten med at finde lokale folk *eller* for at tage godt imod de nye der dukker op og gerne vil være en del af arbejdet.

Det er en svær proces og ikke noget, der sker over en nat, det anerkender jeg. Det er et forsøg, vi skal gøre os erfaringer med det og tage det bedste med videre. Men det er nødvendigt, at der sker noget, at vi vover os ud over det kendte. Og det er mit ønske for Friluftsrådet i fremtiden, at det lykkes!

Det var ordene for nu.

Jeg vil se frem til jeres kommentarer til beretningen.